

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคูคต จังหวัดมหาสารคาม สรุปผลการวิจัย
ตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามบทบาทหน้าที่ 12 ด้าน
ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
กิ่งอำเภอคูคต จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอคูคต จังหวัดมหาสารคาม
ตามขนาด โรงเรียน และกลุ่มตัวแทน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 345 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดทุกโรงเรียน 23 โรงเรียนละ 8 คน จากกลุ่มตัวแทน 7 กลุ่ม โดยผู้บริหารโรงเรียนสุ่มแบบเจาะจง ส่วนกลุ่มอื่นสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยกลุ่มผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิโรงเรียนละ 2 คน นอกนั้นผู้แทนกลุ่มละ 1 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 184 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเครื่องมือแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของโรงเรียนและผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ตามบทบาทหน้าที่ 12 ด้าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังหัวหน้าการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จังหวัดมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และได้รับคืนเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 184 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS 7.5 For windows โดยหาค่าความถี่ร้อยละ และทดสอบค่าไค - สแควร์

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอคูคต จังหวัดมหาสารคาม
สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอคูคต โดยรวมมีส่วนร่วม
ในการดำเนินงานทั้ง 12 ด้าน มีค่าร้อยละระหว่าง 77.7 – 95.7 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า
มีส่วนร่วมในด้านกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา โดยลักษณะการร่วม
ในข้อการกำกับติดตามดูแล ช่วยเหลือแก้ปัญหาส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถ
ดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมมากที่สุด ร้อยละ 95.7 ส่วนในด้าน
แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร
โดยลักษณะการร่วมในข้อการส่งเสริมสนับสนุนเป็นที่ปรึกษาให้คณะกรรมการได้ปฏิบัติหน้าที่
ได้อย่างเต็มศักยภาพ ในการช่วยเหลือกิจกรรมของสถานศึกษามีส่วนร่วมน้อยที่สุดร้อยละ 77.7

เมื่อพิจารณาโดยละเอียดเป็นรายกิจกรรม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี
ส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมทั้ง 34 ข้อ คิดเป็นร้อยละในการมีส่วนร่วมสูงสุด
5 อันดับแรก ดังนี้

1.1 การติดตามดูแลช่วยเหลือแก้ปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา
สามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มีส่วนร่วมร้อยละ 95.7

1.2 การศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผนพัฒนาการศึกษา
มีส่วนร่วมร้อยละ 95.1

1.3 การให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีของ
สถานศึกษา มีส่วนร่วมร้อยละ 94.6

1.4 การศึกษานโยบายแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา มีส่วนร่วม
ร้อยละ 95.6

1.5 การกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา มีส่วนร่วม
ร้อยละ 94

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอคูคต ตามขนาดของโรงเรียน
 พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
 ที่ไม่แตกต่างกัน ในบางกิจกรรม 3 ด้าน คือ ด้านให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร
 ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ
 ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน และด้านปฏิบัติการอื่น
 ตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น ส่วนอีก 9 ด้าน คณะกรรมการ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอคูคต มีส่วนร่วม
 ในการดำเนินงานแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

- 2.1 ด้านกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา
- 2.2 ด้านให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
- 2.3 ด้านกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
- 2.4 ด้านส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส

และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ

- 2.5 ด้านเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ
 ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ของสถานศึกษา
- 2.6 ด้านส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก
 และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี
 ศิลปะ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

2.7 ด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจน
 ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน
 และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

2.8 ด้านแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบ
 ตามที่เห็นสมควร

2.9 ด้านปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด
 ของสถานศึกษานั้น

เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง โดยเฉพาะด้านกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา และด้านเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหาร และการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา

3. ผลการเพื่อเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอคูคต ตามกลุ่มตัวแทน 7 กลุ่ม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน 10 ด้าน ส่วนอีก 2 ด้าน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามกลุ่มตัวแทน แตกต่างกันในบางกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

3.1 ด้านกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา โดยกิจกรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ได้ร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำร่างนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษา และได้ร่วมพิจารณา กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

3.2 ด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน โดยกิจกรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ได้ร่วมและสนับสนุนการดำเนินการในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการของโรงเรียน

อภิปรายผล

จากการวิจัยการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอคูคต จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัย จะนำเสนอ อภิปรายผลเฉพาะประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กิ่งอำเภอคูคตมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ 12 ด้าน และกิจกรรม 34 ข้อ พบว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ

1.1 นโยบาย รัฐบาลมีนโยบายกระจายอำนาจในการบริหารงานในทุกระดับให้มากที่สุด เพราะการบริหารงานในปัจจุบันขององค์กรต่าง ๆ ต้องการให้ชุมชน กลุ่มคนทุกสาขาอาชีพ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยการตรวจสอบ กำกับดูแลและเกิดความโปร่งใส ดังนั้นคณะกรรมการระดับต่าง ๆ จึงมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานค่อนข้างสูง

1.2 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ซึ่งกำหนดให้ตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ทุกสาขาอาชีพ องค์กรเอกชน องค์กรอิสระ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มสตรีต่าง ๆ เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการตามสัดส่วนจึงทำให้เป็นที่สนใจและต้องการของตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานร่วมกิจกรรม ร่วมตรวจสอบโดยเฉพาะแผนงาน โครงการเกี่ยวกับงบประมาณของทางโรงเรียน นอกจากนั้นยังทำให้กรรมการแต่ละคนแสดงบทบาท ความรู้ความสามารถ ศักยภาพของตนเองในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อที่จะได้มีโอกาสได้รับเลือกตั้งเข้ามาอีก

1.3 กระแสสังคมปัจจุบันมีความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก ชาวสารเหตุการณรู้เท่าทันกันทั่วโลก องค์กรต่าง ๆ ชุมชนทุกสาขาอาชีพมีความต้องการที่จะรับรู้ รู้เห็น รู้จริง ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่องค์กรนั้นดำเนินการโดยเฉพาะสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้และเป็นสถานที่ที่บุตรหลานของเขาเข้าไปศึกษาเล่าเรียน ดังนั้นผู้ปกครองนักเรียนจึงต้องการให้บุตรได้เรียนดี เรียนเก่ง และมีความสุข เรียนรู้ทันเหตุการณ์ ผู้ปกครองนักเรียนจึงมีความต้องการเข้าไปดู และช่วยเหลือในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้พัฒนายิ่งขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระดับสูงในทุกด้านซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการ โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียน เสนอแนะความคิดเห็น ความต้องการ สนับสนุน และจัดหางบประมาณ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการพัฒนาการศึกษา และมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน โดยมีเป้าหมายของความสำเร็จเดียวกัน เพราะตรงกับงานวิจัยของ สยาม สุมงาม (2541 : 38) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการศึกษาว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญและความจำเป็นต่อการดำเนิน โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน ประชาชนมีส่วนร่วมของกิจการของโรงเรียน จะเกิดความรู้สึกผูกพันต่อโรงเรียน เกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นของประชาชน ทำให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนทั้งใน

ด้านวัตถุ แรงงานและเวลาซึ่งจะทำให้ปัญหาความเข้าใจผิดระหว่างโรงเรียนกับชุมชนก็จะลดลง

2. ผลจากการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอคูคต พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 9 ด้าน ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะในการบริหารงานของโรงเรียนรัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณตามรายหัวของนักเรียนและงบประมาณในการดำเนินงานจะแบ่งตามขนาดของโรงเรียน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ดังนั้นงบประมาณที่ทางโรงเรียนได้รับจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน และส่งผลต่อการจัดกิจกรรม โครงการของสถานศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมสูง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีส่วนร่วมสูง อาจเป็นเพราะประชาชนในชุมชนนั้นมีน้อยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอาจเป็นญาติพี่น้องกัน การติดต่อ การสื่อสารรวดเร็วและเข้าใจง่าย การบริหารจัดการอาจสะดวกรวดเร็ว บางครั้งการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษาทุกคนอาจเข้ามาร่วมในการดำเนินงานพร้อมกัน ดังที่กล่าวมาจึงทำให้โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน ส่วนมากเป็นด้านการวางแผนและกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาซึ่งเป็นโครงการที่สถานศึกษาดำเนินการขึ้นตามงบประมาณที่ได้รับ

ส่วนอีก 3 ด้าน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาทุกแห่งทุกขนาดจะต้องมีการจัดทำหลักสูตร การส่งเสริมให้เด็กในเขตบริการได้เข้ารับการศึกษาอย่างทั่วถึงด้านอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการเหมือนกัน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2541 : บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัย คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน และปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความศรัทธา ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความเป็นห่วงสวัสดิภาพของบุตรหลาน ความเกี่ยวข้องผูกพันกับโรงเรียน สภาพของคนในชุมชน ความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียน ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนในชุมชน เครือข่ายของชุมชน ผู้นำชุมชน ความพร้อมของคนในชุมชน เป็นต้น และงานวิจัยของ สยาม สุ่มงาม (2541 : 40)

กล่าวว่า แนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประกอบด้วยหลายวิธีการด้วยกัน มีทั้งโรงเรียนแต่งตั้งผู้ปกครองมาเป็นคณะกรรมการโรงเรียน กรรมการที่ปรึกษา การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการเชิญผู้ปกครองมาประชุม การออกเยี่ยมบ้าน เข้าร่วมกิจกรรม ในชุมชนของครูอาจารย์ โรงเรียนให้ความช่วยเหลือชุมชนในด้าน การให้บริการอาคารสถานที่ การให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการ การใช้ทรัพยากรในชุมชน การประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นต้น ซึ่งแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าว ล้วนก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน นำมาซึ่งความร่วมมือ การให้ความช่วยเหลือ ทั้งในด้านข้อเสนอแนะ แนวความคิด ความต้องการของท้องถิ่น ทรัพยากร งบประมาณ เพื่อพัฒนา โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย

3. ผลการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอภูคั้ง พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียน ตามกลุ่มตัวแทน 7 กลุ่ม มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แตกต่างกันบางกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 2 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ อาจมีประสบการณ์ วิทยุคุณวุฒิที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะผู้แทนที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชนส่วนมากเป็นผู้อาวุโส มากด้วยประสบการณ์ ความรู้ความสามารถ และการตัดสินใจอาจแตกต่างกัน โดยเฉพาะใน ด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผนการศึกษาของสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์และการ ประสานกับหน่วยงานอื่น

ส่วนอีก 10 ด้าน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนแยกตามกลุ่มตัวแทน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวแทนของคณะกรรมการจาก องค์กร ชุมชน กลุ่มสตรี สาขาอาชีพ มีอายุ เพศ และวิทยุคุณวุฒิที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ความคิด ความรู้ ความสามารถ ไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในด้านการบริหาร การสนับสนุนทรัพยากร อุปกรณ์ต่าง ๆ ด้านการช่วยเหลือเด็กขาดแคลน และด้านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากตัวแทน 7 กลุ่มจากผลการวิจัยพบว่า กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ รองลง ไปคือ ผู้แทนองค์กรส่วนท้องถิ่นและผู้แทนศิษย์เก่า ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากกลุ่มตัวแทนต่าง ๆ มีความเข้าใจและได้ศึกษา ประชุม อบรมเกี่ยวกับ แผนของสถานศึกษา เช่น แผนปฏิบัติการ แผนพัฒนาการศึกษา และร่วมกันพิจารณากำหนด

นโยบายของสถานศึกษาตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กนักเรียนในเขตบริการที่มีอายุถึงเกณฑ์ภาคบังคับได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยการช่วยสำรวจ และติดตามนักเรียนในเขตบริการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทร ชอบทำดี (2534 : 152 – 167) ที่ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน เผยแพร่ข่าวสาร มีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการให้บริการชุมชนในการเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชน และประสานงานในหน่วยงานอื่นมามีส่วนร่วมในการให้บริการชุมชนและงานวิจัยของสยาม สุ่มงาม (2541 : 48) ได้กล่าวถึง เงื่อนไขที่จำเป็นของการเกิดขึ้นของความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนและชุมชน มีอยู่ 3 ประการ คือ

3.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีทัศนคติที่เห็นคุณค่า และความสำคัญของการเรียนรู้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาความรู้และจิตสำนึกของตนเอง และการเรียนรู้ที่ดีที่สุดทางหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติ ทัศนคติดังกล่าวจะมีผลให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นว่า ความร่วมมือกันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร แก่ตนเอง และคนทั้งหมดที่ร่วมมือกัน ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้น

3.2 บุคลากรมีทัศนคติที่เคารพ และเชื่อมั่นในศักยภาพการพัฒนาตนเองของมนุษย์ โดยไม่ยึดติดตามคุณค่าหรือค่านิยมที่สังคมกำหนด โดยเฉพาะเรื่องความรู้ อันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเกิดความร่วมมือกัน เนื่องจากทำให้บุคลากรของโรงเรียนไม่เห็นคุณค่า ความร่วมมือกับชุมชน เพราะเห็นว่าชาวบ้านไม่มีความรู้ ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลในแต่ละภาคเห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในศักยภาพของกันและกัน ย่อมเอื้อให้ความร่วมมือระหว่างกันเกิดขึ้นได้ ทำให้บุคคลยอมรับว่าความร่วมมือพึงเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเสมอภาค หรือบนโครงสร้างความสัมพันธ์แบบแนวราบที่ปราศจากการสั่ง การชี้นำ และครอบงำ

3.3 บุคลากรมีทัศนคติที่เชื่อว่าความหลากหลายเป็นลักษณะแท้จริงของธรรมชาติ และมีประโยชน์ในเชิงพัฒนาความเชื่อดังกล่าว ส่งเสริมให้บุคคลยอมรับความแตกต่างระหว่างกัน มีความคิดเห็นที่ขัดแย้ง มีทัศนะ และทำที่เอื้อให้เกิดความร่วมมือ และส่งเสริมให้ความร่วมมือดำเนินการไปโดยราบรื่น

จากปัญหาและอุปสรรค ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ ประการแรก สภาพปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน เช่น ครูอาจารย์ ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมองไม่เห็นความสำคัญของชุมชน ผู้บริหาร ครูอาจารย์ประพฤตินั้นไม่เหมาะสม

ทำให้ชุมชนเสื่อมศรัทธา เป็นต้น ประการที่ 2 สภาพปัญหาที่เกิดจากชุมชน เช่น ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการศึกษา มองว่า การศึกษาเป็นภาระหน้าที่ของครู - อาจารย์ เท่านั้น ผู้นำชุมชนไม่สนับสนุนการศึกษา ฐานะทางการศึกษา และเศรษฐกิจต่ำ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เกรงใจ ชุมชนผู้ปกครองมีภาระหน้าที่หลายอย่าง จึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และชุมชนเองควรให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การให้คำแนะนำ แสดงความคิดเห็น ความต้องการในท้องถิ่น ช่วยเหลือสนับสนุนทรัพยากร และงบประมาณเพื่อร่วมมือกันสร้างสรรค์พัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งเป็นของชุมชนให้มีศักยภาพสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 จากผลการวิจัยครั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม
 สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการกำหนดนโยบาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาในด้านและกิจกรรมที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมค่อนข้างสูงและปรับปรุงแก้ไข ในด้านและกิจกรรมที่มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย กล่าวคือ ด้านใด คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมมากให้ส่งเสริม สนับสนุน ด้านใดมีส่วนร่วมน้อยให้ปรับปรุงแก้ไข โดยการกำหนดนโยบาย แนวทางการจัดโอกาสมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ 12 ด้าน และเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา ในการส่งเสริมพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ควรนำผลการวิจัยด้านความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ไปปรับใช้ในการจัดทำนโยบายในระดับต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับขนาดของโรงเรียน พบว่า

2.1 โรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการดำเนินการของสถานศึกษาในระดับสูง กล่าวคือ ด้านใดและกิจกรรมใดที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานสูงก็ให้การสนับสนุน และส่งเสริมเพิ่มขึ้น ส่วนด้านใดกิจกรรมใดที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่ำต้องให้การพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เช่น จัดอบรม สัมมนา ประชุมชี้แจง เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 โรงเรียนขนาดกลาง พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับต่ำ สถานศึกษาขนาดนี้ควรได้รับการปรับปรุงวิธีการ แนวทางในการบริหารจัดการในองค์กรนั้น ในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการประชาสัมพันธ์ประสานงานให้ต่อเนื่องและทั่วถึง ตลอดจนเพิ่มงบประมาณ เพื่อเป็นแรงจูงใจ นอกจากนี้สถานศึกษาอาจจัดการประชุม สัมมนาอบรม เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนยิ่งขึ้น

3. สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้ในการจัดโอกาส การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวแทน ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยแนวทางเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจที่ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
2. ควรศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ได้องค์ความรู้สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา